

Praktisk implementering av barnets rättigheter inom socialtjänsten

12 april 2016

Socialtjänstens olika ansvarsområden

- Barnrättsbaserad verksamhet
- Social trygghet och goda levnadsvillkor
- Familj och omvårdnad
- Barn som far illa
- Rättigheter för barn på flykt och barn i asylprocessen

Kommande handbok: Barnkonventionen i praktisk tillämpning inom socialtjänsten
(Wolters Kluwer – fd. Norstedts Juridik)

Hela barnets
utveckling

Barnets bästa

Delaktighet

Barnrättsbaserad
verksamhet

Information

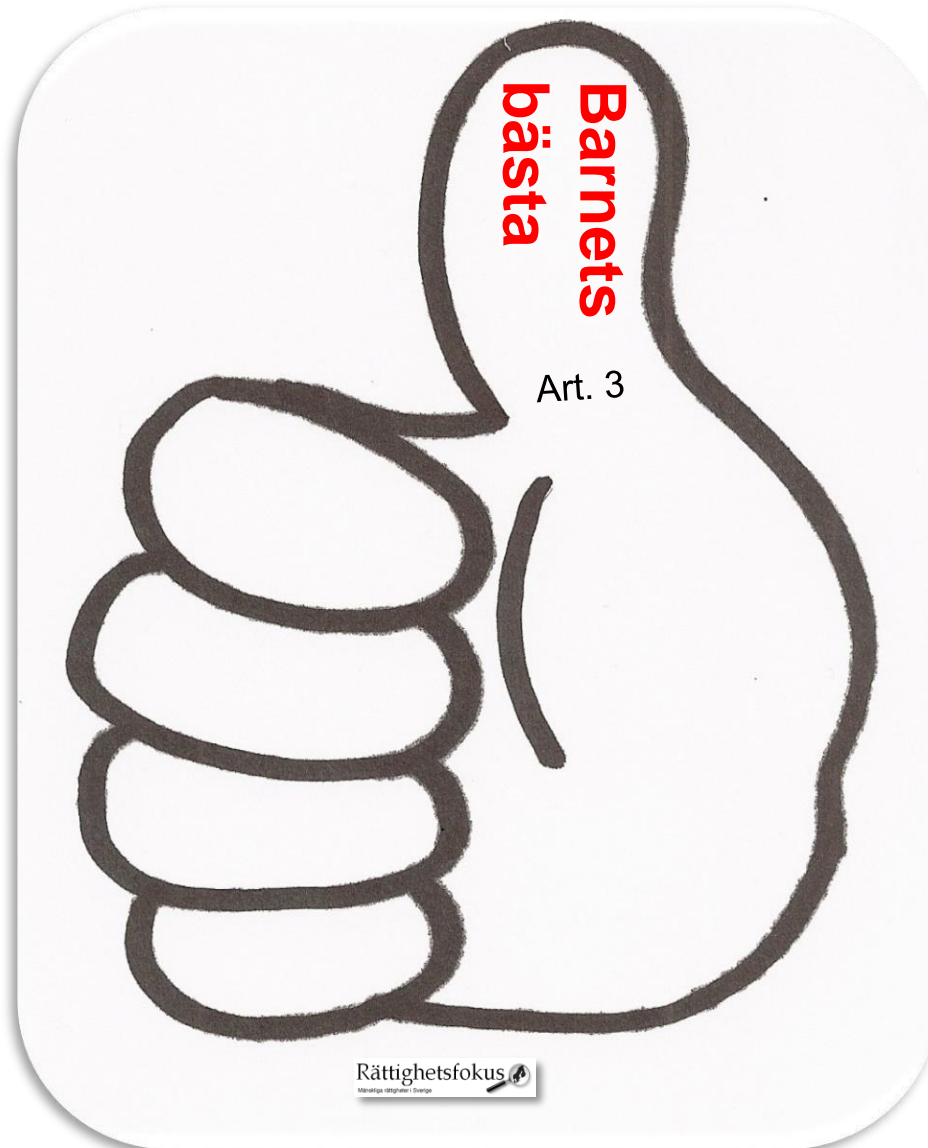

Icke-
diskriminering

Prioritering och ansvar

Barnets bästa (art. 3)

Barnets bästa (artikel 3)

En faktisk rättighet:

En garanti att få barnets bästa bedömt när olika intressen vägs mot varandra

En grundläggande rättslig tolkningsprincip:

Om det finns mer än en tolkning ska den som bäst tillgodoser barnets bästa ha företräde

Ett tillvägagångssätt:

Måste finnas en bedömningsprocess av konsekvenser för barnen i fråga

Område	Frågor
Aktuell forskning	<ul style="list-style-type: none">▶ Vad pekar aktuell forskning på är bäst för barn i den här situationen?
Rådande praxis	<ul style="list-style-type: none">▶ Vad säger nationella riktlinjer och vägledningar är bäst för barn i den här situationen?▶ Vad gör man inom socialtjänsten i andra kommuner/län i den här situationen?
Beprövad erfarenhet	<ul style="list-style-type: none">▶ Vad har vi för egen erfarenhet på vår enhet/stadsdel/kommun/län av vad som har fungerat bäst för barn i den här situationen?
Icke-diskriminering (artikel 2)	<ul style="list-style-type: none">▶ Vad är barnets bästa utifrån principen om likvärdiga villkor och förbud mot diskriminering?
Rätt till utveckling (artikel 6)	<ul style="list-style-type: none">▶ Vad är barnets bästa utifrån barnets rätt till sin fortlöpande utveckling av sina förmågor, i sin egen takt och utifrån sina egna förutsättningar, med hänsyn till barnets hela livssituation?
Barnets delaktighet (artikel 12)	<ul style="list-style-type: none">▶ Vad tycker barnet är sitt eget bästa i den här situationen? Vad har barnet uttryckt?
På kort och lång sikt	<ul style="list-style-type: none">▶ Vad är barnets bästa på kort och lång sikt?

Principen om barnets bästa

- Varje beslut som rör ett barn måste grundas på en bedömning av vad som är bäst för just det barnet.
- Olika förslag till lösningar behöver analyseras och vägas mot varandra i en beslutssituation.
- Barnets bästa är inte alltid avgörande för vilket beslut som fattas men ska alltid beaktas, utredas och redovisas.

Delaktighet (art. 12)

Delaktighet (art. 12)

- Barn har rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör dem
- Barnets åsikter ska bedömas utifrån barnets ålder och mognad

Barnets rätt att bli hörd

- I. Förberedelser: Innan barnet kan besluta om hen vill göra sin röst hörd eller inte måste barnet förstå vad deltagandet innebär.
 - Vad ska barnet "fritt uttrycka" sina åsikter om?
 - Vilka valmöjligheter finns?
 - Vad kan konsekvenserna bli av olika val?
 - På vilket sätt får barnet uttrycka sina åsikter?
 - Vilket stöd kan barnet få? (tolk, hjälpmedel)
 - Hur kommer barnets åsikter att hanteras?
 - Hur kommer beslutet att fattas?
 - Vad kan beslutet få för följder?

Barnets rätt att bli hörd

2. Hörandet:

- Stöttande och uppmuntrande personal
- Trygg och säker miljö
- Villighet att lyssna på vad barnet har att säga
- Tydligt överväga det barnet berättar
- Den som lyssnar ska ha erfarenhet av att samtala med barn
- Respektfullt bemötande till varje barn
- Utforma hörandet mer som ett samtal än ett förhör

Barnets rätt att bli hörd

3. Bedömning av barnets förmåga:

- Socialtjänsten måste ta barnets åsikter under övervägande som en viktig faktor i beslutsprocessen.
- Utgångspunkten är att förutsätta att barnet är i stånd att bilda egna åsikter och har rätt att uttrycka dessa.
- Det är inte barnets ansvar att *först* bevisa sin förmåga och *sedan* få rätt att framföra sina åsikter.

Barnets rätt att bli hörd

4. Information om hur barnets åsikter beaktats (feedback):

- Återkoppling till barnet för att förklara hur barnets åsikter har beaktats i beslutet
- En garanti för att man inte hör barnet som ren formalia, utan att barnets åsikter även tas på allvar
- Ger barnet möjlighet att samtycka, vidhålla sina åsikter eller komma med annat förslag, inklusive överklagan

Icke-diskriminering (art. 2)

Icke-diskriminering

- Alla barn har rätt att bli respekterade som de individer de är, oberoende
 - kön
 - ålder
 - hudfärg
 - språk
 - religion
 - politiska eller annan åskådning
 - social och etnisk bakgrund
 - funktionsnedsättning
 - sexuell läggning
 - könsöverskridande identitet eller uttryck

Icke-diskriminering (art. 2)

- Alla barn har rätt att växa upp under likvärdiga villkor
- Alla barn har rätt till likvärdigt stöd och tillgång till bl.a. skola, hälso- och sjukvård, kultur och fritid
- Socialtjänsten ska arbeta förebyggande för att minska diskriminering
- Socialtjänsten ska garantera barns rätt till likvärdig tillgång till socialtjänstens insatser och stöd

Prioriteringar och ansvar (art. 4)

Prioriteringar och ansvar (art. 4)

- Personligt yrkes- och verksamhetsansvar att:
 - prioritera
 - respektera
 - skydda
 - säkerställa

barnets rättigheter i arbetet med och för barn

- Barnrättsbaserade beslut
- Ett krav – inget frivilligt

Information och kunskap (art. 42)

Information och kunskap (art. 42)

Barn och vuxna har rätt att få information och kunskap om barnkonventionen och vilka rättigheter barn har

- Barn ska få undervisning i skolan
- Föräldrar ska få föräldrastöd
- Alla som arbetar med och för barn ska få utbildning om hur man praktiskt omsätter barnkonventionen i daglig verksamhet

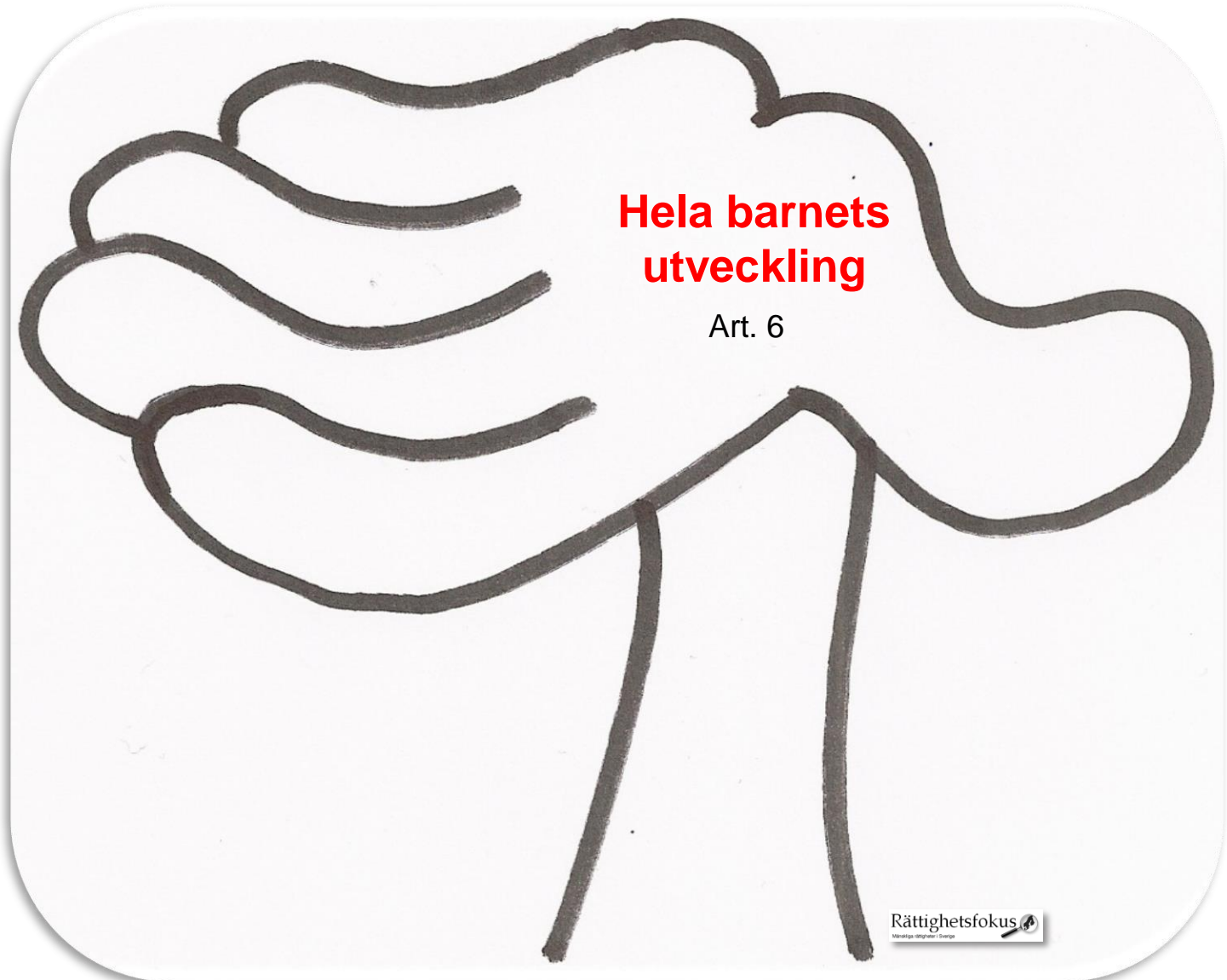

Kompetensutbildning

- Yrkesutbildningar måste ha obligatorisk, praktisk och systematisk barnrättsutbildning
- Socialtjänsten ska fortlöpande genomföra grundutbildning och kontinuerlig fortbildning för att öka personalens och förtroendevaldas kunskaper och förståelse för barnets rättigheter

Rätt till utveckling (art. 6)

Rätt till utveckling (art. 6)

- Varje barn har rätt till livet och att överleva
- Varje barn har rätt till goda förutsättningar för sin utveckling
- Barn ska tillåtas utvecklas i sin egen takt och utifrån sina egna förutsättningar

Helhetssyn (art. 6)

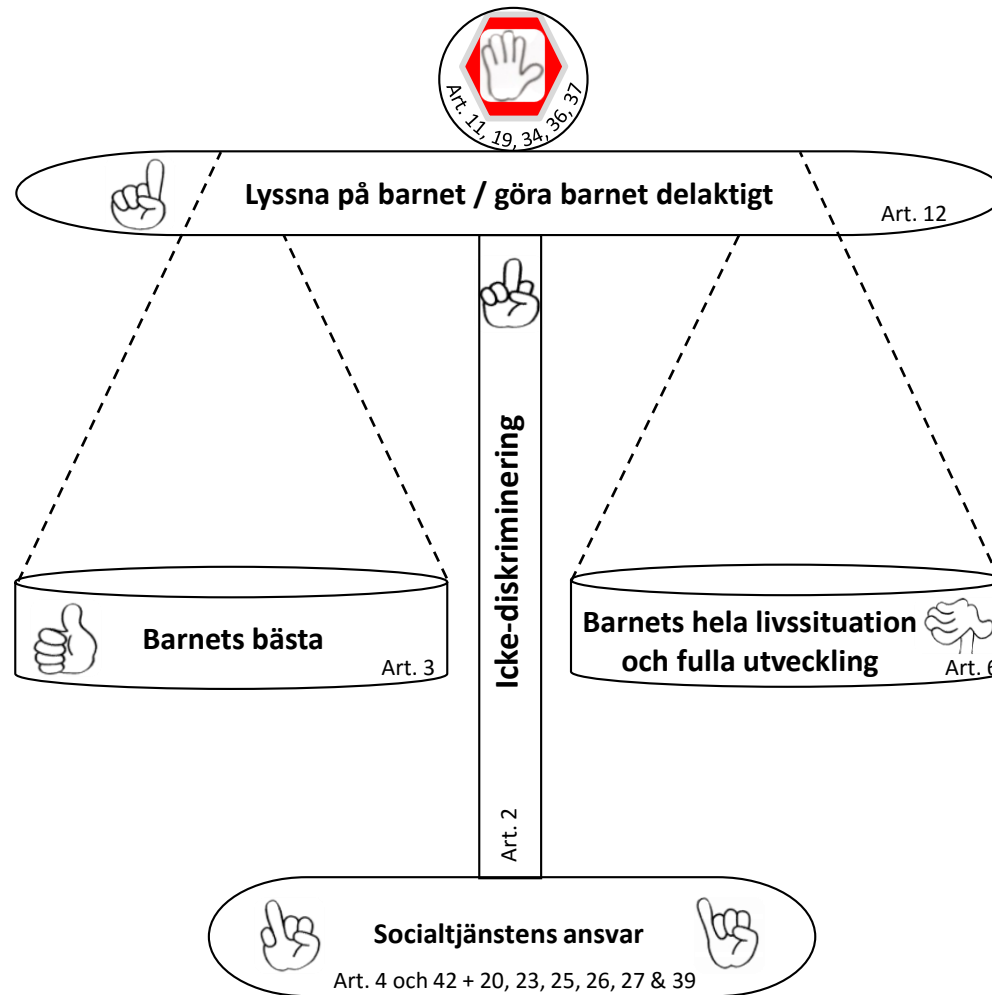
- Inkluderar att se till HELA barnet; andlig, moralisk, fysisk, psykisk och social utveckling
- Att se till barnets hela livssituation – och samverka över organisations-, förvaltnings- och verksamhetsgränser

Åtagande för barnets utveckling

- Se till att barn växer upp under trygga och goda förhållanden, samt att säkerställa att barnets livsmiljö möjliggör bästa möjliga överlevnad och maximal utveckling av barnet
- Samordna insatser runt barnet
- Följa särskilt utsatta barns utveckling och ge dem nödvändigt stöd för att en gynnsam utveckling ska vara möjlig

Socialtjänstens ansvar

Barnkonventionen i praktisk tillämpning inom socialtjänsten

- Social trygghet och goda levnadsvillkor
- Familj och omvårdnad
- Barn som far illa
- Rättigheter för barn på flykt och barn i asylprocessen

Kommande handbok: Barnkonventionen i praktisk tillämpning inom socialtjänsten (Wolters Kluwer – fd. Norstedts Juridik)

Social trygghet och goda levnadsvillkor

- Rätt till social trygghet och goda levnadsvillkor (artikel 26 och 27)
- Rätt till bästa uppnåeliga hälsa (artikel 24)
- Rätt till utbildning (artikel 28)
- Rätt till vila, fritid, lek, rekreation och kultur (artikel 31)
- Rättigheter för barn med funktionsnedsättning (artikel 23)

Familj och omvårdnad

- Föräldrars ansvar för sitt barn (artikel 5 och 18)
- Rätt att känna till och bli omvårdad av sina föräldrar (artikel 7)
- Separation från föräldrar enbart om det är för barnets bästa (artikel 9)
- Alternativ omvårdnad (artikel 20)
- Adoption (artikel 21)
- Översyn av omhändertagna barn (artikel 25)
- Rätt till privatliv och familjeliv (artikel 16)

Barn som far illa

- Skydd mot våld och övergrepp (artikel 19)
- Skydd mot sexualiserade övergrepp (artikel 32)
- Skydd mot olovligt bortförande (artikel 11)
- Skydd mot människohandel (artikel 35)
- Skydd mot alkohol, tobak, narkotika (artikel 33)
- Skydd mot skadligt barnarbete (artikel 32)
- Skydd mot annat utnyttjande (artikel 36)
- Unga lagöverträdare (artikel 37 och 40)
- Skydd i väpnade konflikter (artikel 38)
- Rätt till rehabilitering (artikel 39)

Rättigheter för barn på flykt och asylsökande barn, artikel 22

- Humanitärt bistånd, utbildning och goda levnadsvillkor (artikel 24, 26, 27, 28, 29 och 39)
- Rätt till alternativ omvårdnad (artikel 20)
- Kontinuitet i uppfostran och hänsyn till barnets bakgrund (artikel 7 och 8)
- Rätt till familjeåterförening (artikel 10)
- Skydd mot våld, övergrepp och människohandel (artikel 19 32-38)
- Barn utan tillstånd att vistas i Sverige

Kontaktinformation

Susann Swärd

Verksamhetschef

susann.sward@rattighetsfokus.se

0768 - 654 356

www.rattighetsfokus.se